

До спеціалізованої вченої ради
Д 35.052.19
Національного університету «Львівська
політехніка»
(79008, м. Львів, вул. Князя Романа, 1-3)

ВІДГУК

офіційного опонента - доктора юридичних наук, доцента Турчака
Олександра Володимировича на дисертацію Парпан Уляни
Михайлівни на тему: «Правова природа вищої освіти в Україні:
теоретико-правовий вимір», подану на здобуття наукового ступеня
доктора юридичних наук за спеціальністю 12.00.01 – теорія та історії
держави і права; історія політичних і правових учень

Аналіз матеріалів дисертації та автореферату У.М. Парпан, а також ознайомлення з її публікаціями, дає підстави стверджувати, що автором проведено ґрунтовний науковий аналіз теми, актуальної як в теоретичному, так і прикладному плані. Дослідником виділено новизну опрацьованих питань, сформульовані власні висновки та пропозиції, що виносяться на захист. У зв'язку зі складністю та специфікою завдань, що постали перед дисертантом у ході виконання роботи, успішно використано достатній арсенал методологічних та методичних прийомів для досягнення поставлених цілей.

Такий загальний попередній висновок підтверджується за основними параметрами, що ставляться до дисертацій на здобуття наукового ступеня доктора юридичних наук.

1. Актуальність обраної теми дослідження зумовлена її значенням для науки та актуальних правотворчих процесів сьогодення. Молода Українська держава розбудовується на конституційно визначених засадах демократії, соціальної і правової держави. Формування та розвиток держави, її правової системи неможливі без правових знань більшості її громадян.

Постановка проблеми актуалізується необхідністю підвищення рівня знань та освіти громадян України як запоруки вирішення нагальних соціально-правових проблем. Сьогодні є нагальна потреба у ефективній системі правовиховного та правоосвітнього впливу, котра враховувала б усі особливості правового світогляду сучасної людини.

Проблеми вищої освіти громадян України, особливо, їх правовий аспект, незважаючи на глибокі історичні корені, активізацію досліджень у цій царині, залишаються недостатньо розробленими в юридичній науці.

На сучасному етапі увага науковців зосереджена на проблемі вищої освіти громадян, на подоланні правового нігілізму, визначенні пріоритетних методів та засобів правоосвітнього впливу.

Представлене наукове дослідження є цілком виправданим та доречним, насамперед, з точки зору його наукової значущості, зокрема, в усуненні прогалин вітчизняної науки теорії держави і права щодо загальнотеоретичного дослідження правової природи вищої освіти в Україні. Висвітлення теоретико-правових аспектів проблеми має не тільки теоретичне, а й практичне значення, оскільки спрямоване на удосконалення чинних і прийняття нових нормативно-правових актів у даній сфері, а також поліпшення якості законодавчої та правозастосовної практики

Набуває нового звучання проблематика системного вивчення правових засобів вдосконалення вищої освіти в Україні. Дисертаційна робота У.М. Парпан дає можливість узагальнити досягнення сучасного наукового пізнання, передусім, правознавства та набутий досвід (позитивний і негативний) щодо використання найефективніших форм і методів у сфері здобуття освіти.

Дисертантка вперше у вітчизняній науці теорії держави і права здійснила глибокий науковий аналіз стану розвитку української вищої освіти, охарактеризувала рівень наукового пізнання її правової природи, визначила перспективи дослідження теоретико-методологічних засад окресленого феномену.

Дослідниця, на основі об'єктивного аналізу презентабельної джерельної бази, виокремлює переваги і недоліки нормативно-правової бази об'єкту

дослідження, обґрунтувала особливості комунікативно-інституційного та міждисциплінарного підходів до пізнання теоретико-методологічних засад правової природи вищої освіти в Україні, узагальнила доктринальні підходи до розуміння поняття «вища освіта», обґрунтувавши можливості диференціації її категоріального визначення.

Доволі вдало здійснено періодизацію політико-правових поглядів на генезис української вищої освіти, проаналізовано історико-правові засади її формування, з'ясувано і розкрито їх особливості.

Дисертанткою достатньо повно обґрунтовано основні вектори розвитку вищої освіти, охарактеризовано їх зміст, проаналізовано особливості моделі вищої освіти в західноєвропейських державах.

Привертає увагу з'ясування перспектив підвищення ефективності функціонування вищої освіти в Україні та обґрунтування основних напрямків її модернізації.

Актуальність задекларованої проблематики зумовлена необхідністю підвищення ефективності освітньої підготовки громадян, що у значній мірі продиктована практичною значущістю теми дослідження.

Вважаємо, що дисертаційне дослідження Парпан У. М. сприятиме підвищенню ефективності державно-правового регулювання основних напрямків розвитку вищої освіти в Україні.

Застосована автором методологія є новим кроком у вивченні загальнотеоретичних аспектів правової природи вищої освіти в Україні.

Таким чином, обрана дисертанткою тема є актуальною, науково значущою та відповідає паспортній спеціальності 12.00.01 – теорія та історія держави і права; історія політичних і правових учень.

2. Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації, їх достовірність і новизна.

Сформульовані автором наукові положення, висновки і рекомендації *обґрунтовані та достовірні.*

Слід відзначити, що мета та завдання чітко і послідовно визначені автором та досягнуті в результаті проведеного дослідження. Аналіз окремих з поставлених дослідницьких завдань - охарактеризувати стан наукового пізнання правової природи вищої освіти та визначити перспективи дослідження її теоретико-методологічних засад; визначити переваги і недоліки нормативно-правової основи вищої освіти в Україні; обґрунтувати особливості комунікативно-інституційного та міждисциплінарного підходів до пізнання теоретико-методологічних засад правової природи вищої освіти; узагальнити доктринальні підходи до розуміння поняття «вища освіта», обґрунтувавши можливості диференціації її категоріального визначення; здійснити періодизацію політико-правових поглядів на генезис української вищої освіти та проаналізувати історико-правові засади формування вищої освіти в Україні, з'ясувати та розкрити їх особливості; обґрунтувати основні напрями розвитку вищої освіти в Україні, охарактеризувавши їх зміст; визначити і охарактеризувати особливості моделі вищої освіти в західноєвропейських державах; з'ясувати та розкрити особливості сучасної філософії вищої освіти; з'ясувати перспективи підвищення ефективності функціонування вищої освіти в Україні; виокремити і обґрунтувати основні напрями її модернізації тощо (с.22-23) – засвідчує обґрунтованість побудови наукового дослідження на основі звернення до комплексу концептуальних підходів. Серед них пріоритетними є аксіологічний, феноменологічний, антропологічний, системний, герменевтичний підходи (с. 23). Їх вибір зумовлений міждисциплінарним комплексним характером дослідження та специфікою обраної проблематики.

При дослідженні задекларованої теми використовувалась низка загальнонаукових методів, зокрема діалектичний – задіяний для пізнання теоретико-методологічних засад вищої освіти в контексті зародження та еволюції уявлення про вищу освіту (підрозділи 1.1, 1.2), її сучасного стану, (підрозділи 2.1, 2.2); історико-правовий – забезпечив здійснення аналізу історичних, політичних та правових уявлень про вищу освіту (підрозділи 1.1, 1.2) та виокремлення основних етапів генези української вищої освіти (підрозділи 2.1, 2.2), а також формально-логічний, системно-функціональний,

герменевтичний, праксеологічний, метод моделювання, прогностичний, метод узагальнення та інші загальнонаукові методи. Заслуговує на увагу те, що дисертантка широко використала порівняльно-правовий метод, що дозволило визначити та класифікувати моделі вищої освіти в країнах Західної Європи (підрозділ 3.1.), проаналізувати особливості вищої освіти в Центральних та Східних державах ЄС (підрозділ 3.2), дослідити специфіку американського досвіду розвитку і функціонування вищої освіти (підрозділ 3.3).

Достовірність й обґрунтованість також забезпечені ґрунтовно відібраною й детально опрацьованою джерельною базою роботи (724 найменувань). У роботі об'єктивно проаналізовані наукові праці як вітчизняних, так і зарубіжних дослідників з історії держави і права, загальної теорії держави і права, порівняльного правознавства, цивільного права, адміністративного права та судочинства, кримінального права, філософії права. Для концептуалізації проблематики використані дослідження науковців з міжнародного права, конституційного права України, філософії та інших дисциплін. Авторка вдається до коректної полемізації з дослідниками, обґрунтовуючи власні висновки.

Обґрунтованість наукових положень та рекомендацій зумовлена також раціональною та логічно узгодженою структурою дисертаційного дослідження. Вона забезпечується завдяки детальному опрацюванню найбільш проблемних питань теоретико-правового аспекту вищої освіти, ґрунтовному дослідженню як суто теоретичних аспектів, так і аспектів практичного, прикладного характеру.

Достовірність наукових положень, висновків і рекомендацій дисертації підтверджується їх апробацією у відкритому друку, обговоренням на конференціях, інших наукових заходах. Це підтверджується не тільки їх науковою значущістю, але і певною системою здобутих дисертанткою нових знань, що заповнюють окремі прогалини в загальній теорії держави і права, їх практичною затребуваністю на сучасному етапі, зокрема, з метою вдосконалення чинного законодавства у сфері функціонування вищої освіти в Україні.

Проведена авторкою науково-дослідна робота є результатом її власних напрацювань, що отримані в процесі комплексного наукового дослідження проблематики теоретико-правового виміру правової природи вищої освіти.

Винесені на захист положення характеризують роботу як комплексне дисертаційне дослідження, присвячене з'ясуванню й узагальненню теоретичних аспектів вищої освіти в Україні та особливостей її реалізації.

Наукова новизна дисертаційної роботи охоплює низку положень.

Дослідження Уляни Михайлівни Парпан відзначається високим рівнем наукової новизни, такі положення містяться у кожному з розділів дисертації. Автор не відкидає результатів наукових напрацювань у відповідній сфері, а творчо розвиває їх, відкриваючи нові грані проблеми удосконалення вищої освіти в Україні, пропонує власні дефініції певних понять.

Висвітлюючи вищу освіту як об'єкт теоретико-правового пізнання, дисертантка вказує, що для неї характерні конкретно-історичні джерела та умови виникнення, формування і розвитку, які є детермінантами впливу на суть, зміст та структуру правовідносин в суспільстві, на правосвідомість кожного громадянина зокрема.

Аналіз змісту та особливостей освітньо-правової підготовки свідчать про необхідність подолання на суспільному та державному рівнях кризових ситуацій, потребу переходу до новітніх організаційно-правових форм та методів навчання і підготовки фахівців, що забезпечать зростання правової культури громадян, котрі здійснюють реалізацію набутих знань, умінь та навичок.

Серед наукових положень та висновків, що характеризуються новизною, на нашу думку, слід виокремити:

– новим в дисертації, що захищається, є аналіз правової природи вищої освіти на основі інтегрального підходу;

– дослідницею вдало обґрунтовано переваги комунікативно-інституційного та міждисциплінарного підходів до пізнання теоретико-методологічних засад правової природи вищої освіти в Україні;

– заслуговує на увагу узагальнення доктринальних підходів до розуміння поняття «вища освіта» і, як наслідок, обґрунтування можливості диференціації її категоріального визначення;

– науково значущим є визначення дисертанткою закономірностей формування вищої освіти в Україні, зокрема: система освіти загалом і вищої

зокрема, нерозривно пов'язана із суспільством, його свідомістю, духовними і релігійними запитами, економічними потребами тощо; неоднозначність, змінність та відсутність державності у певні історичні періоди негативно впливала на реалізацію як суспільних запитів, так і потреб соціуму в отриманні якісної, національної орієнтованої вищої освіти; реформування залежить від багатьох чинників, передусім соціального, тому що потреба змін носить соціальний характер, оскільки без соціального запиту на оновлення неможливо визначити мотивацію і зацікавленість суспільства;

– безперечну пізнавальну цінність має визначення основних напрямків розвитку вищої освіти в Україні, серед яких - системне вдосконалення національного освітнього простору, його кореляція у відповідності до вимог європейських стандартів вищої школи, провадження нових європейських освітніх стандартів, формування в умовах інформаційного суспільства можливостей передачі накопиченого багажу знань і навичок, здатність фахівців з університетською освітою сприймати й розуміти наукові ідеї, технічні новації та методи і засоби виробництва, використовувати на практиці інноваційні, креативні підходи для вирішення конкретно поставлених завдань та проблем, активно розвивати новаторські здібності, ініціативність, підприємливість, утвердження моральних загальнолюдських цінностей, здорового способу життя, активної громадянської позиції та соціальної активності, вміння до самоорганізації і вільного мислення, тощо.

– новизна вбачається у розкритті основної мети реформ вищої освіти, як покращення її якості задля підвищення ефективності участі фахівців з вищою освітою, самої вищої школи в модернізації соціально-економічної системи держави, підвищення її конкурентоспроможності, що потребує термінової розробки стратегії розвитку національної системи вищої освіти.

– заслуговує уваги визначення шляхів модернізації системи ліцензування та акредитації у вищій освіті.

Виокремлені висновки видаються найбільш вагомими теоретико-правовими інноваціями представленого дослідження, що мають важливе значення для загальної теорії держави і права та юридичної науки.

Це стосується, зокрема, класифікації функцій вищої освіти, що визначають її значення та місце в системі публічних відносин, визначення загальносоціальних факторів та закономірностей вищої освіти в Україні в контексті формування правової держави та громадянського суспільства, узагальнення розуміння сучасного стану ретроспективи європейського досвіду в українських реаліях, визначення перспектив підвищення ефективності функціонування вищої освіти та основних напрямків модернізації вищої освіти.

Серед найбільш цікавих з точки зору наукової новизни дисертації варто відзначити обґрунтовані автором пропозиції з приводу необхідності удосконалення в сучасних умовах не лише форм і методів державно-правової діяльності, але й системи підготовки у сфері вищої освіти що, своєю чергою, надало б цій діяльності більш чіткого, послідовного та результативного характеру. Забезпечення ґрунтовної юридичної та спеціальної підготовки, підвищення інтелекту і професійної майстерності, психологічної стабільності та моральної вихованості студентів ЗВО.

Структура дисертації Парпан У.М. не викликає заперечень. Вона цілком пов'язана з метою, тими завданнями, які поставила перед собою здобувачка та специфікою дослідження предмета і об'єкта. Дисертація складається зі вступу, чотирьох розділів, що включають одинадцять підрозділів, висновків та списку використаних джерел (724 найменувань використаних джерел). Повний обсяг дисертації становить 466 сторінок, основний текст – 375 сторінок. Виклад змісту цілком логічний та послідовний.

За своїм змістом дисертація Парпан У.М. узгоджується з Пріоритетними напрямами розвитку правової науки на 2016–2020рр., затвердженими Національною академією правових наук України 03.03.2016р., а також безпосередньо пов'язане з науково-дослідною роботою кафедри теорії та філософії права Навчально-наукового інституту права та психології Національного університету «Львівська політехніка» «Філософські та теоретичні концепції держави і права» (державний реєстраційний номер 0113U001356).

Як і належить кваліфікованій науковій роботі, дисертація починається зі вступу, в якому обґрунтовано актуальність наукового дослідження, наголошено

на зв'язку теми дисертації з науковими програмами, планами, темами. Визначено мету, завдання, об'єкт, предмет і методологію наукової праці, сформульовано новизну та викладено основні положення, що виносяться на захист, визначено наукове і практичне значення одержаних результатів, вказано на їхню апробацію та публікації.

Робота спирається на значну джерельну базу - 724 наукові праці з різних галузей знань. Залучені праці як вітчизняних, так й зарубіжних вчених різних періодів становлення та розвитку юридичної науки.

Логічною є її архітектоніка.

У першому розділі «Теоретико-методологічні засади дослідження правової природи вищої освіти в Україні» нашій увазі запропоновано різноманітні наукові погляди, які сприяли пізнанню поняття «вища освіта», сформульовано власний науковий підхід щодо аналізу ступеню наукової розробки теми дослідження, розглянуто методологічні підходи щодо дослідження вищої освіти. Окрема увага приділена дисертанткою науковознавчим концептам вищої освіти в Україні.

Важливим для рецензованого дослідження є другий розділ - «Вища освіта в Україні: історико-ретроспективний аналіз формування» у якому на належному науковому рівні проведено аналіз процесу формування вищої освіти в Україні. Розглянуто основні етапи генезису української вищої освіти, розкрито правові засади її формування, визначено специфіку змін стратегії розвитку вищої освіти на окремих етапах розвитку вітчизняного суспільства.

Вартий уваги висновок про те, що генезис вищої освіти в Україні охоплює другу половину XVI – початок XXI ст. – час від виникнення перших вищих українських шкіл у Речі Посполитій, до новочасних університетів європейського типу.

Автор пропонує власний підхід з поділом основних етапів генезису вищої освіти в Україні та доводить, що цілісно й системно цей процес відбувався упродовж другої половини XVI–початку XXIст.

Дисертантка слушно стверджує, що система освіти загалом і вищої зокрема, нерозривно пов'язана з суспільством, його свідомістю, духовними і релігійними запитами, економічними потребами тощо. Наголошено, що

реформування вищої освіти – це певною мірою і реформування суспільства, створення сприятливого «поля» для реалізації змін у вищій освіті. Які закладають ґрунт для змін загалом.

Ґрунтовними є роздуми про те, що для історико-правових засад формування вищої освіти в Україні характерною є неоднозначність, змінність, позаяк відсутність державності у певні історичні періоди негативно впливала на реалізацію як суспільних запитів, так і потреб соціуму в отриманні якісної, національної орієнтованої вищої освіти, позбавленої ідеологічних штампів та догм. Стверджується думка, що у сьогоденні склалися сприятливі умови для системного реформування вищої освіти і суспільства.

Наголошено, що правове забезпечення механізму реалізації реформування вищої освіти в Україні – це поєднання як міжнародних правових норм і вимог, так і національних, завдання яких полягає у забезпеченні високого рівня підготовки фахівців, які б відповідали потребам ринку праці.

Авторка доводить, що на сучасному етапі розвитку українського соціуму модернізаційні зрушення у вищій школі виступають як нагальність часу та вимагають концептуального вдосконалення системи освіти і висококваліфікованої професійної підготовки фахівців.

Заслуговує на увагу висновок про три причини необхідності змін в стратегії розвитку вищої освіти (реформування освіти має глобальний характер, соціально-економічні трансформації, які відбуваються у кожній країні на певному етапі їх розвитку, прагнення кожної країни до певного інтегрованого політичного, економічного, соціального та освітнього простору, передусім, європейського).

Викликає інтерес третій розділ дисертації - «Парадигма вищої освіти: компаративістські підходи». Він присвячений компаративно-правовим підходам до аналізу парадигми вищої освіти. Особливу увагу приділено особливостям формування вищої освіти в державах Західної, Центральної і Східної Європи, а також в Сполучених Штатах Америки. Стверджується, що прогресуюча швидкими темпами глобалізація кидає виклик існуючій системі вищої освіти України. Відбувається становлення та розгляд вищої освіти як товару, її

у навчальному процесі – при викладанні і підготовці навчально-методичних матеріалів з «Теорії держави і права», «Актуальні проблеми теорії держави і права», «Порівняльного правознавства», «Філософії права», «Соціології права» тощо. Окремі положення можуть бути використані для підготовки відповідних розділів підручників та навчальних посібників;

у правовиховній роботі – для підвищення правової культури учасників правотворчої та правозастосовної діяльності.

4. Повнота викладу одержаних результатів в опублікованих працях.

За темою дисертації опубліковано 35 наукових праць, серед яких одна монографія, 19 статей, що включені до міжнародних каталогів наукових видань і наукометричних баз, 15 праць апробаційного характеру.

Автореферат відображає структуру дисертаційної роботи, а його зміст відповідає основним положенням дисертації.

5. Зауваження та рекомендації до дисертації.

Вцілому викладене свідчить про такі позитивні риси дисертації Парпан У.М., як актуальність, наукова новизна, практична значущість, методологічна обґрунтованість та доступність до сприйняття. Водночас, дисертація, як і кожна дійсно вагома творча праця, викликає низку роздумів, відкриває широкий простір для наукової дискусії. В рамках цього відгуку варто зупинитися на деяких конкретних дискусійних положеннях, що могли б, на нашу думку, слугувати предметом для дискусії на її публічному захисті, твердженнях, що потребують додаткової аргументації, зауваженнях та побажаннях до її автора, а саме:

1. Важко погодитись з логікою викладу змісту окремих підрозділів дисертаційного дослідження. Зокрема, назва підрозділу 1.1. роботи сформульована як «Історіографічний огляд теоретико-правових досліджень вищої освіти», однак його зміст здебільшого стосується поверхневого аналізу теоретико-правового обґрунтування основних досліджень та меншою мірою критичного огляду дослідження даної проблеми. У підпункті відсутня чітка

структуризація наукових підходів щодо досліджуваного питання, потребує об'єднання наукових досліджень за принципом внутрішньої єдності поглядів у конкретні групи та глибшого дослідження еволюції наукової думки у цій сфері.

2. Під час публічного заходу доречно було б почути позицію дисертантки стосовно співвідношення термінів «вища освіта» та «освітня діяльність», оскільки на нормативному рівні досить часто дані поняття ототожнюються.

3. Зважаючи на назву підрозділу 2.2. - «Правові засади формування вищої освіти в Україні», не до кінця виправданим видається намагання автора розпочати виклад його змісту з ґрунтовного дослідження загальної освіти, замість вищої освіти. Безумовно, чинне законодавство у цій сфері ґрунтується на історичному досвіді функціонування вищої освіти, однак занадто велика увага цим питанням у змісті підрозділу справляє на нього деструктивний вплив.

4. Виходячи зі змісту підрозділу 3.1. – «Особливості формування моделі вищої освіти в зарубіжних державах» можна зробити висновок про те, що привабливість європейської освіти, її ефективність може бути оцінена лише з часом, після апробування та запровадження інновацій, передбачених у межах Болонського процесу. Вважаємо, що сьогодні визріла потреба у прийнятті нормативно-правового документа, який урегулював би застосування інновацій у межах Болонського процесу для правової освіти працівників органів внутрішніх справ. Глибше трактування цієї проблеми у роботі та розробка практичних пропозицій щодо прийняття відповідного нормативно-правового акту в аспекті досліджуваної теми сприяла б ефективному практичному застосуванню результатів наукового дослідження.

5. На стор. 143 дисертації зазначено, що «Сьогодні колізія української системи вищої освіти полягає у відірваності професійної підготовки від державних запитів...». Вважаємо, що варто звернути увагу на розкриття механізму подолання даної колізії правовим шляхом.

6. Дисертантка ґрунтовно проаналізувала сучасний стан вищої освіти в Україні (підрозділ 4.1), звертаючи увагу на значне відставання якості української освіти від розвинених держав світу, що пояснюється загальним соціокультурним відставанням України та сповільненістю темпів її розвитку в

порівнянні зі стрімкою модернізацією сучасного суспільства. Натомість, хотілося б почути думку автора щодо того, як у подальшому уникати відставання розвитку вищої освіти від рівня розвитку сучасного суспільства.

7. Вважаємо, що у підрозділі 4.3 «Теоретико-правовий аналіз нормативної основи функціонування вищої освіти в Україні та напрями її удосконалення в контексті розвитку громадянського суспільства», важливо було б звернути увагу на питання аналізу особливостей реформування правової освіти впродовж трьох останніх років та подальших заходів щодо її розвитку в Україні.

8. Зважаючи на те, що реформування вищої освіти у сучасний період має не лише національне, але й міжнародне нормативне-правове підґрунтя, значення якого зростає, важливим аспектом, що потребує прискіпливої уваги є процеси не лише євроінтеграції, а й глобалізації, які можуть впливати на зміст вищої освіти. У цьому контексті варто почути думки автора стосовно того, чи існує потреба додаткового нормативно-правового забезпечення захисту національних інтересів у сфері вищої освіти.

Зазначені дискусійні положення, що притаманні будь-якій теоретично складній та методологічно насиченій науковій праці, не впливають, а навпаки, підкреслюють високий науково-теоретичний рівень змісту дисертаційного дослідження У.М. Парпан.

Автореферат дисертації відповідає її змісту та повністю відображає основні положення і результати дослідження. Дисертацію та автореферат оформлено відповідно до обов'язкових вимог, встановлених МОН України.

6. Висновок про відповідність дисертації нормативним вимогам законодавства України.

Вищенаведені зауваження стосуються лише окремих аспектів дослідження і суттєво не впливають на загальну позитивну оцінку змісту дисертаційної роботи У.М. Парпан «Правова природа вищої освіти в Україні: теоретико-правовий вимір», яка характеризується науковою новизною у визначенні питань, що є актуальними як у теоретичному, так і у практичному аспектах. Структурні елементи дисертації композиційно-логічно та послідовно підпорядковані її

змісту. Зміст роботи відповідає обраній темі, характеризується системністю та комплексністю; ключові проблеми сформульовані чітко. Вона є завершеною, самостійно підготовленою дисертантом кваліфікаційною науковою працею, що містить наукові положення та науково обґрунтовані результати у сфері загальної теорії держави і права, що розв'язують важливу наукову проблему та мають вагомe наукове і практичне значення для утвердження Української демократичної правової держави. Її зміст відповідає паспортів спеціальності 12.00.01 – теорія та історія держави і права; історія політичних і правових учень.

Відтак, за актуальністю обраної теми, науковою новизною одержаних результатів, практичним значенням та оформленням дисертаційна робота «Правова природа вищої освіти в Україні: теоретико-правовий вимір» відповідає вимогам викладеним в п. 9, 10, 12, 13, 14 «Порядку присудження наукових ступенів», затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 24 липня 2013р. № 567, що висувуються до дисертації на здобуття наукового ступеня доктора наук, а її автор **Парпан Уляна Михайлівна** – заслуговує на присудження їй наукового ступеня доктора юридичних наук за спеціальністю 12.00.01 – теорія та історія держави і права; історія політичних і правових учень.

Офіційний опонент:

доктор юридичних наук, доцент,
начальник науково-дослідної лабораторії (військово-історичних досліджень) Наукового центру
Сухопутних військ Національної академії
сухопутних військ імені гетьмана П. Сагайдачного **О.В. Турчак**

Підпис Турчака О.В. засвідчую:

ТВО заступника начальника Національної академії сухопутних
військ імені гетьмана П. Сагайдачного з наукової роботи
кандидат технічних наук

Д.Є. Хаустов